

Stehlík, Ondřej

**Láska Baala a Anat : dva zlomky milostné poezie ugaritské KTU 1.10
a 1.11**

Religio. 1995, vol. 3, iss. 2, pp. [143]-154

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/124719>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Láska Baala a Anat.

Dva zlomky milostné poezie ugaritské

KTU¹ 1.10 a 1.11

Ondřej Stehlík

Stručný úvod k ugaritské mytologické literatuře, úvod historický i literární, jazykozpytný i náboženský podal již na stránkách tohoto časopisu prof. S. Segert v článku „Ugaritská báseň o narození dvou bohů“.² Zaměřím se tedy rovnou na dva textové zlomky zmíněné v podtitulu.

Jsou to texty nepřilíši často překládané. Především jde skutečně o zlomky textů, v prvním případě jen o ne zcela zachované dva a půl sloupce, v druhém případě dokonce jen o kousek jednoho sloupce tabulky.³ Druhým důvodem obtíží je i to, že není zcela jasný vztah textu k celku zachované ugaritské mytologie, především k mytologickým textům Baalovského cyklu (někdy také zvaného Baal – Anatovský cyklus). Přesto se pokusme o orientační překlad a výklad.

Všeobecně se za hlavní část Baalovského cyklu čítá šest tabulek, jež jsou v posledních dvou edicích celku ugaritské náboženské literatury řazeny na počátek a číslovány KTU 1.1-6 (či CTA 1-6). Je znám i autor, pravděpodobněji však pisatel tohoto cyklu, který se na několika tabulkách označuje *ilmk*, jeho rukou pak je psáno všech šest výše zmíněných tabulek a i některé další. Baalovský cyklus bývá ve většině klasických prací dělen do tří hlavních oddílů či kapitol: 1) boj mezi Baalem a Jamem KTU 1.1+2; 2) stavba Baalova paláce KTU 1.3+4; 3) boj mezi Baalem a Mótem KTU 1.5+6. Takto vymezené jednotlivé díly Baalovského cyklu sledují vždy jednu základní dějovou osnovu: Baal o něco usiluje, je vystaven velkým protivstvím, kterým podléhá (nedosahuje svého), nakonec však díky přispění božské pomocnice Anat dosahuje svého vytouženého cíle.⁴

---

1 Zkratka všeobecně přijímané kritické edice: M. Dietrich – O. Loretz – J. Sanmartin, *Die Keilalphabetischen Texte aus Ugarit*, Neukirchen-Vluyn 1976.

2 *Religio* 2, 1994, 53-69.

3 Obě tabulky byly objeveny během kampaně 1931, zbarveny jsou obě šedě. První kritické publikace KTU 1.10: *Syria* 17, 1936, 150-173 a KTU 1.11: *Syria* 24, 1944-45, 14-17.

4 Tato základní dějová linka je pravděpodobně jednou z nejstarších forem vyprávění (příběhů) a v náboženské oblasti je velmi silně zastoupena, od pohádek a pověstí přes starověká mystéria až po formy velmi rozvinuté a propracované.

Naše zlomky nezapadají bezproblémově do děje Baalovského cyklu.⁵ Jen okrajově jsou v nich zmíněni Baalovi nepřátelé.⁶ A také jen letmo zmiňují Baalův dům/palác, jehož stavbě je věnována celá třetina cyklu.⁷ Především však nezapadají do sevřené literární formy trojdílného cyklu. Text tabulek by se nejspíše hodil jako samotný závěr cyklu, jako jakýsi happyend, nicméně tabulka KTU 1.6 sama končí vyhlášením Baalova království, pěvcovým oslavným hymnem a poznámkou písaře (jakousi tiráží). Sám text našich zlomků je psán odlišným (zřetelnějším) klínopisem, než psala ruka Ilimilkova.

Z toho tedy usuzujeme, že zlomky tabulek označované KTU 1.10+11 nejsou součástí Baalovského cyklu. Text je žánru milostného a pojednává o soužití Baala a Anat.

Vzhledem k milostnému žánru, který je společný s textem KTU 1.23, si musíme zároveň říci i o jistých odlišnostech.

Hlavními aktanty textu KTU 1.23 jsou božstva první generace bohů, bůh El a jeho družka Ašera.

El byl v Ugaritu nespornou hlavou panteonu. El bývá titulován jako „král“ *mlk* a „stvořitel stvořeného“ *bny bnwt* (tato charakteristika hlavy bohů je významná nejen pro Semity) a *ab šnm* „Otec roků“, tedy „ten, který kontroluje čas“ (další velmi důležitá charakteristika nejvyššího boha). El je dále *ab adm* „Otec člověka/Člověka“. Kloníme se k názoru, že je míněn Člověk – ten první člověk, tedy Adam a archetyp božného krále.⁸ El byl aktivní, jeho aktivita však není srovnatelná s konfliktní aktivitou bohů jemu podřazených. Ve starověkém blízkovýchodním prostoru náleží takovému božstvu přívlastky laskavý a milostivý. El bděl nad spravedlností, rovnováhou a nad dodržováním norem a řádu. Jeho slovo ve sporech bohů platilo za konečné, on rozsuzoval jejich spory a zápasy. Jeho pravomoc se však neomezovala toliko na oblast bohů, na základě jeho velké angažovanosti v kauze Kereta (a z části i Aqhata) lze soudit, že do jeho panství patřila i oblast sociálních

5 Ač například i v Baalovském cyklu se setkáváme s oddíly o lásce Baala a Anat (např. KTU 1.3.III.5nn, KTU 1.5.V.17nn,) i Ela a Ašery (KTU 1.4.II.5-10, KTU 1.4.IV.29nn). Text KTU 1.5.V.17nn je našim textům snad nejbližší, Baal tam také obcuje s kravkou (bohyní v podobě kravky) a z jejich spojení se rodí chlapec. Toto spojení se ale odehrává na Elysejských polích poté, co Baal zatímně prohrál svůj boj s Mótem.

6 Nejsou přímo jmenováni Baalovi božští protivníci Jam ani Mót. Krom toho zmínka o přibodění nepřátel navozuje představu, že ještě nic není rozhodnuto, což kontrastuje s Baalovými paláci, které jsou v cyklu budovány alespoň po vítězství nad Jamem.

7 Z toho je snad patrné, že Baal již tento palác má. Někteří badatelé usuzují, že náš text je samotným závěrem celého cyklu.

8 V této souvislosti jsou velmi zajímavé Pavlovy výpovědi o dvou Adamech (Ř 5,15nn; 1K 15,44nn), které by mohly být novozákonní úpravou těchto prastarých mytologických představ. Starověké semitské pojetí: první Člověk – plozený Elem; jeho současný typ Člověk – božný král – boží syn. V novozákonní podobě: první Adam – Člověk stvořený Bohem, druhý Adam – Kristus – Boží Syn.

vztahů (ač mu byla poněkud vzdálenější). Oblast Elovy vlády současní badatelé stručně nazývají makrokosmos.

V textu KTU 1.23 Šachar a Šalim dokonce El vystupuje s Ašerou, svou božskou družkou, ve svatém sňatku jako rodič dvojice venušovských bohů. Zdá se tedy, že El i Ašera (hlavní manželský božský pár západních Semitů) byli původně dvěma hlavními celestickými (nebeskými) božstvy. El byl bohem lunárním,⁹ Ašera bohyní solární. Tento názor někteří badatelé vyvracejí. Jedním z posledních pokusů je stať Marvina H. Popea.¹⁰ Pope tvrdí, že je nemožné věrohodně prokázat a potvrdit názor D. Nielsena, že společné semitské božstvo El je ztotožnitelné se starým jihoarabským měsíčním bohem a že si tento charakter podržuje po staletí, během náboženského vývoje od počátků v poušti až po nejvyšší božstvo židovství, křesťanství a islámu. Jakoukoli snahu o to považuje Pope za zbytečnou námahu.

Text KTU 1.23 však zřetelně dokazuje, že aspoň v Ugaritu byly při Elovi, Ašeře (paralelizované pozdější hypostasí Slunce *špš*) a jejich prvním potomku patrný jasné rysy celestické.¹¹

9 Například titul Elův *ab šnm* ukazuje také tímto směrem. Semité měli a mají lunární rok, a tak by bylo logické vidět v „Otcí roků“ lunárního boha.

I v našem textu se vyskytuje (sice jen ve velmi porušené podobě) paralelismus:

[ ]h.d l yd' bn il [ ]který neznají synové boží (Elovi)
[ ]p hr kb m (kbkbm) [ ]shromáždění hvězd

S podobnými obraty se setkáváme i ve Starém zákoně: Ž 147,4 On (Bůh) určuje počet hvězd, on každou vyvolává jménem; Iz 40,26 K výšině pozdvihnete zraky, a pohleďte: Kdo stvořil to všechno. Ten, který v plném počtu vyvádí zástupy (hvězd) a všechny vyvolává jménem...; Jb 38,7 zatímco jitrní hvězdy (kwkby bqr) společně plésaly a všichni synové Boží (kl bny⁷lhym) propukli v hláhol. Představa kdesi na pozadí je ta, že bůh stvořil boží syny – zástupy hvězd. Nyní je pak vždy znova vyvádí a vede po jejich pravidelných drahách. Tyto představy se dobře kryjí s Elem jako původně lunárním božstvem.

10 Marvin H. Pope, „The Status of El at Ugarit“, *Ugarit-Forschungen (UF)* 19, 119-230.

11 Velmi zajímavou postavou ugaritské mytologie je totiž *attr*, s jehož rolí v náboženském světě Ugaritu si mnoho badatelů neví rady. Dle našeho soudu jej správně J. Gray (*The Legacy of Canaan*, Leiden 1957, 125) ztotožňuje s bohy Šacharem a Šalimem a sledává spřízněnost s *mlk*, což chápe jako božstvo. Já se domnívám, že se jedná o božného panovníka. Božní panovníci byli mnohdy titulováni obdobně jako venušovská božstva. *Attr* v Ugaritu zřetelně stojí na poslední úrovni trojvrstevného panteonu. Tak je mytologicky determinována instituce božného krále a zároveň se tím vysvětluje významná role Elova a nikoli Baalova ve věcech královských (Keret, Aqhat), nebo stále úsilí králů přirovnati se, či aspoň přiblížiti se Elovi, například výstavbou paláce a chrámu bok po boku, nebo stavbou rajských zahrad poblíž tohoto komplexu budov. Právě rovina božných králů je poslední, třetí a nejnižší rovinou kanaanského panteonu. El ovládá makrokosmos, Baal se svými protivníky bojuje v mikrokosmu, božní panovníci utvářejí a vládnou sociokosmu. Elovo tvoření je theogonie, Baalovo je kosmogonie, tvoření božných králů je sociogonie (proto v jejich případě takový důraz na spravedlivé a řádné utváření společnosti, které je přímo v popisu jejich práce jak v Ugaritu KTU 1.16.VI., tak ve SZ např. Ž 82).

(pokračování odkazu na následující straně)

El je hlavou panteonu, rodiny bohů a bohyň, kteří jsou jako jedinci i jako kolektiv nazýváni dětmi Elovými *bn il*, či jako generace Elova *dr il*. Titíž bohové jsou též nazýváni syny Ašery *bn atrt* i jako kojeňata (sající) jejich prsou. Ašera je také nazývána stvořitelkou bohů *qnyt ilm*.

Ukazuje se nám zde zřetelně role první generace bohů, nejvyššího patra kanaanského panteonu. El s družkou Ašerou jsou odpovědní za nejvyšší úroveň tvoření, vpravdě *creatio ex nihilo*, jehož výrazem je právě theogonie.

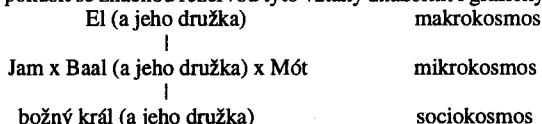
Naše textové zlomky se naopak věnují druhému podlaží ugaritského panteonu – další významné božské dvojici, kterou je Baal a Anat. Baal, „Vítězný Pán“ *aliyn bl*, je bohem meteorologickým, především bohem bouře, *rk b rpt* – jezdcím na vysokých bouřných oblacích a vládnoucím bleskem a hromy ze svého sídla Cafónu. Věrnou družkou, něžnou milenkou a pevnou oporou je mu bohyně Anat, bohyně lásky a boje.

Anat je titulována *bilt*, což doslova znamená „Panna“. Pro tento termín však není jednoslovného ekvivalentu, přesně snad označuje „mladou ženu, která ještě neporodila mužského potomka“. Tak se zdá, že Anat by mohla být jednou z panenských bohyní lásky, jejichž panenství se cyklicky obnovovalo.

Stejně tak její označení za sestru – *aht* Baalovu lze chápat volněji, neboť se jedná spíše o milostné oslovení známé i z Písňe písní 4,12; 5,1.

Dalším Anatiným epitetem je *ybmt(ymnt).limm* – běžně překládané: „švagrová/sestřenice (dle levirátního práva) národů“ s odkazem, že se jedná o epitet bohyně lásky. Domníváme se však, že slovo *limm* je jménem boha Lima¹² (doložen na stélách v Mari vedle jiných hlavních bohů, v Ugaritu v modlitbách a zařkávání, a v podobě *il limm*). Je pravděpodobně správné překládat jeho jméno od *lay* „být mocný, vítězný“ (od téhož kořene je i Baalův titul Alijen!). Dvojitá ortografická podoba první části tohoto epiteta bohyně *ybmt* a *ymnt* nás vede k překladu „holubice“.¹³ Celý tento titul

Můžeme se pokusit se značnou rezervou tyto vztahy znázornit i graficky:

12 V hebrejštině se slovo *ʿmym* překládá „národy“, ač by velmi dobře mohlo také označovat v některých případech boha *limm* – Lima. Srov. Gn 27,29; Iz 34,1; 41,1; 43,4+9; 55,4, kde všude Septuaginta překládá *ʿmym* slovem *archontes*, dále srov. např. Ž 148,11.

13 To podporuje především arabština a potom také souzvučnost s hebrejským slovem *ymyh* znamenajícím pravděpodobně holubici; v hebrejštině doloženo jen ve jméně jedné Jobovy dcery (Jb 42,14). Tento překlad dále souzní se samotným textem našich zlomků, v nichž bohyně Anat vystupuje jako schopna letu roztahující křídla a dávající se v let.

Anatin překládáme: Holubice Limova. Válečnickou tvář Anatinu prezentuje v ugaritských textech nejzřetelněji KTU 1.3.II.

Oproti Elovskému tvoření, theogonii, je Baalovské tvoření kosmogonií.¹⁴ V kanaanském pojetí je takové tvoření velmi dynamické, svět je stále znovu budován a udržován Baalem a Anat, a to v jejich boji s bohy Mótem a Jamem. Je to neustálý boj o spásu. Tehdy v onom daném prostoru především zápas o vláhu a plodnost. Tak můžeme rozumět i našim textům. Ze spojení Baala a Anat se nerodí nová generace bohů, jejich spojení je zárukou prosperity – totiž plodnosti jako materializované spásy v běhu agroklimatických cyklů. Naše texty jsou toho instruktivní ukázkou.

Právě proti tomuto pojetí se všemi silami napřeli starozákonní svědci. Soudci, proroci i ostatní svědkové Starého zákona nepřestávali horlit právě proti tomuto aspektu pohanství. Nikoli náhodou se ve Starém zákoně stalo synonymem modloslužby právě slovo „smilnění“.¹⁵

Na základě našich textových zlomků (které v plodnosti dobytčat materializují bohy i jejich spásu) ještě jasněji pochopíme velký odpor Starého zákona proti ikonografickému znázorňování Hospodina jako dobytčete.¹⁶

Na druhé straně předkládané texty umožňují výklad svatého sňatku v podobě pářícího se hovězího dobytka. Alespoň malinko otvírají prostor pro otázku, zda mnohokrát opakované podezření z extrémních sexuálních excesů v Kanaanu není přehnané. Je totiž možné, že samotný svatý sňatek byl předváděn nikoli králem/knězem a královnou/kněžkou, ale svatým dobytčím z chrámových chlívů. Text je však velmi nejasný; pravděpodobnější je jakási kostýmace (masky tak běžné při různých náboženských rituálech) a ještě pravděpodobněji symbolicky, přirovnáním vyjádřený temperament.¹⁷

Pro biblického teologa je, jak již zmínil ve výše uvedeném článku Stanislav Segert, snad největším přínosem ugaritských textů množství drobných detailů jazykového, kulturního i náboženského dobového pozadí Starého zákona. Z našich textů jmenujme namátkou jen některé.

Že „ruka“ *yd* znamená mnohde v semitských textech penis, je všeobecně známo;¹⁸ méně je již známo, že „nitro“ *qrb(h)* by mohlo v některých

14 V Ugaritu právě Baal s družkou překonává Moře a potírá jeho draky.

15 Nu 25,1-3; 6,8; Iz 57,3+5-8; Jr 2,23n; Oz 2,11n; Mi 1,7. Jistě nikoli především pro přehnanou prudérii Izraelců. To koneckonců dokazuje i Píseň písní, i když rozdíl Pís od našich textů je již po prvním přečtení zřetelný a spočívá právě v přístupu k plodnosti a její mytologizaci a ritualizaci.

16 Srov. Ex 32,4; 1Kr 12,26-33; 2Pa 11,14n; Dt 9,16.21; Neh 9,18; Oz 10,5 a mnohá jiná místa.

17 Ve všech těchto možnostech to ale nic nemění na plodnostní materializaci náboženské naděje.

18 Koneckonců je také velmi blízko slovu láska *dd*, případně *dwd*. Znak síly a potence zřejmě souzně.

případech (obzvláště jedná-li se o nitro ženy) označovat ženský vnější či vnitřní genitál, tak jak to naznačuje právě náš text. Setkáváme se zde tedy s představou do nedávna připisovanou starým Řekům, kteří za sídlo ženské psychiky považovali dělohu (odtud pochází i název pro hysterii). V Ugaritu a v semitském světě tomu bylo zřejmě jinak, protože *qrb* je v hebrejštině běžně sídlem hnutí mysli.

Dalším příspěvkem může být rozšířené porozumění roli hor „vystupování na hory/skály“ ve vztahu se sexuální excitací, jak se s tím setkáváme v Pís 4,8. Hora, skála má jistě svůj vztah ke světové hoře, sídlu bohů. Modelem této hory pak v mezopotamských nížinách bývaly ziqquraty. Na jejich vrcholu také očekávaly zasvěcené kněžky styk s bohy. Jistě nikoli náhodou zmiňuje ugaritský text žebřík/schodiště/rampu *slmt*. V hebrejské době tohoto slova z Gn 28,12 teologové spatřují právě obdobu schodišť/ramp babylonských ziqquratů. V pohanském pojetí tak člověk v sexuálním vytržení dosahuje vrcholů nebi blízkých či nebe představujících. Zároveň nám Kanaanci poskytují vhled do svého psychologického vnímání světa, když rozlišují vrchol sexuality mužské a ženské (mužská – plazení, ženská – rození).

To jsou jen některé postřehy nad těmito texty, většina pak je naznačena v odkazech přímo pod překladem. Překlad sám je toliko zkusmý, mnohé zůstává otevřeno diskusím a opravám. V levém sloupečku je pro kontrolu i možnost vlastního úsudku a bádání uveden transliterovaný text přidržující se normativní kritické edice ugaritských textů.

KTU 1.10.I.

1.	[ ] ¹⁹ btlt.ꜥnt	[²⁰]Panna Anat
	[ ]hp.hzm	[ ]...
	[ ]h.d l ydꜥ bn il	[ ]který neznají synové boží
	[ ]pḥr kkbm (kbbkm)	[ ]shromáždění hvězd ²¹
5.	[ ]dr dt šmm	[ ]kterou nebesa ²²
	[al]iyn bꜥl	[Al]ijen Baal
	[ ].rkb.ꜥrpt	[ ]jezdec na oblacích
	[ ]xḡš.l limm	[ ]k Limovi
	[ ]l ytḫ.l arš	[ ]usedl na zemi
10.	[ ].mtm	[ ]mrtvé
	[ ]yd mhr.ur	[ ]ruka mládenec ²³ rostlinu

19 Hranatými závorkami je naznačen zcela nečitelně porušený text. Znaky uvnitř závorek jsou doplněny z kontextu na základě konsensu editorů.

20 Chybí asi 20 řádků.

21 Srov. pozn. 9.

22 Vzhledem k paralele KTU 1.3.II. Zdá se, že se jedná o božský makeup, zákeřně tajemný a obkluzující, že není znám i nejznalejším.

	[xt yħnnn	[ ]projevyl přízeň
	[ ]tt.ytn	[ ]dal ²⁴
	[btl.t.] ^c nt	[Panna] Anat
15.	[ybmt.]limm	[holubice] Limova
	[ ]l.limm	[ ] Limovi (národům)
	[yt]b.l arš	[use]dl na zem
	[ ]l šir	[ ] k tělu
	[ ]x	[ ]
20.	[ ]btm	[ ]dcera
	[ ]ydy	[ ]ruka(láska) moje
	[ ]xy	
	[ ]lm	
	[r]umm	[di]voký býk
25.	[ ]x	
	[ ]x	
	[ ]x	

KTU 1.10.II.

2.	[il.hd b qr]b.hklh w t ^c nyn. ğlm.b ^c l in.b ^c l.b bhtht (bhth)	[bůh Hadad ve stře]du svého paláce. ²⁵ A odpověděla pážata Baalova: „Není Baal v domech svých, bůh Hadad ve středu paláce svého.
5.	il hd. b qrb.hklh qšthn. aħd. b ydh w qš ^c th .bm.ymnh idk. l ytn.pnm tk.aħ.šmk.mla[t.r]umm	Luk svůj vzal do ruky své, šípky své do pravice své, potom obrátil tvář k břehu Šamaku ²⁶ plnému divokých býků.“
10.	tšu knp.btl.t ^c n[t] tšu.knp.w tr.b ^c p tk.aħ šmk.mlat rumm w yšu. ^c nh.aliyn.b ^c l w yšu. ^c nh.w y ^c n	Rozepjala ²⁷ křídla Panna Anat, rozepjala křídla a dala se v let ²⁸ k břehu Šamaku plnému divokých býků. A pozvedl oči své Alijen Baal a pozvedl oči své a viděl

- 23 *mhr* – jak mladý statný muž, svižný a bojovný, tak také i platba za nevěstu. V naší souvislosti tedy překládáme jako mládenec s mírně významnější konotací bojovnickou.
- 24 Pravděpodobně zde je popisován důvod Anatina výletu za Baalem. Velmi pravděpodobně je, že se bude snažit získat jeho přízeň pro schnoucí zemi a její obyvatele.
- 25 Anat již zřejmě hledá svého milence v jeho paláci.
- 26 Je pravděpodobné, že se jedná o geograficky určité místo. E. Lipiňský se vyslovuje pro identifikaci s jezerem Chulským (E. Lipiňský, *Orientalia Loveniensia Periodica* 2, 1971, 16n).
- 27 *tšu* – doslova zvedla.
- 28 Anat vystupuje zřetelně v ptačí podobě. Heraldickým ptákem bohyně lásky (Ištar) byla holubice. Je pravděpodobné, že nejinak tomu bylo i s Anat. Její nepřiliš jasný epitet *yb/mmt limm* by mohl ukazovat tímto směrem, i když jisté pochybnosti stále zůstávají.

15. w y^cn.btl.t.^cnt
n^cmt.bn.aḥt.b^cl
l pnnh.ydd.w yqm
l p^cnh.ykr^c.w yql
w yšu.gḥ.w yṣḥ
20. ḥwt.aḥt.w nark
qrn.dbatk.btl.t.^cnt
qrn.dbatk.b^cl.ymšḥ
b^cl.ymšḥ.hm.b^cp
nt^cn.b arš.iby
25. w b^cpr.qm.aḥk
w tšu.^cnh.btl.t.^cnt
w tšu.^cnh.w t^cn
w t^cn.arḥ.w tr.b lkt
tr.b lkt.w tr.b ḥl
30. [b]n^cmm.b ysymm.ḥbl kṯrt
[q].l b^cl.^cnt.ttnn
[ ]h.b^cl.m.d iph[ ]
- a viděl Pannu Anat,
nejkrásnější mezi sestrami Baalovými.
Před obličejem jejím vzplál láskou
a povstal,
k nohám jejím sklonil se a padl.
A pozvedl hlas svůj a křičel:
„Buď živa,²⁹ sestro, a ať na tebe záříme!³⁰
Roh³¹ síly³² tvé, Panno Anat,
roh síly tvé Baal pomaže,
Baal pomaže, zatímco letíš.
Přibodneme k zemi nepřátele
a do prachu protivníky bratra tvého.“
A pozvedla oči Panna Anat
a pozvedla oči a vidí
a vidí krávu a třese se v plynutí³³
a třese se v plynutí a třese se konvulzemi³⁴
[ve] vznešených, krásných bolestech
(údělu) Kotharat³⁵
[volání] k Baalu Anat vydala:
[ ]Baal, který rosou

29 Překladatelsky velmi obtížný řádek. Možno také překládat: Evo, sestro a drahousku. Ugaritské *ḥwt* je vlastně totožné s hebrejským *ḥwh* – jméno Eva, což je velice zajímavé obzvláště k tématice, která je probírána. Dosti výstřední, nicméně možnou alternativou výkladu *nark* by pak bylo analyzovat: *n* – zdrobňující; *a* – participiální; *rk* – *rkk* „být jemný, hebký“.

30 Slovo *wnark* je překladově i interpretačně obtížné. Možno odvozovat od kořenů *ark* být dlouhý, ve smyslu být mocný: dlouhá ruka byla rukou mocnou. V předchozím odkazu zmíněna jiná alternativa. Zdá se však, že jde o slovo odvozené od kořene *awr*. Věta by pak byla formou požehnání. Srov. záře žehnajících v Nu 6,25; Ž 67,2; 80,19; 118,27.

31 Roh jako symbol síly a moci, tak často i ve SZ. Ikonograficky je doloženo vypoobení ženské bohyně s rohy, často se symbolické funkce rohu užívá v triumfálních písních. Zůstává otázkou, zda je již nyní možno považovat Anat za proměněnou z holubice do podoby krávy.

32 Srov. Dt 33,25.

33 *hik* – běžně znamená chůzi a také pohyb. Nicméně na okraji sémantického pole je také plynutí, tečení. Srov. KTU 1.3.V.24 (š. forma slovesa – způsobím, aby tekla po šedinách tvých krev) a KTU 1.6.III.7 + 13 (roklínami teče med). Zde pravděpodobně míněna lubrikace z vaginálních a především vulvárních exokrinních žláz, jež bývá projevem sexuálního vzrušení. Podobné užití nalézáme i v bibli (např. Pís 7,10, kde je básnickým obrazem míněn asi stejný fyziologický jev). Ve prospěch tohoto překladu hovoří i deMoorův odkaz do Ugaritního slovníku asyrštiny (J. C. deMoor), *An Anthology of Religious Texts from Ugarit*, Leiden 1987, 113, pozn. 25).

34 Pravděpodobně drobné stahy vnitřního ženského genitálu způsobené vzrušením.

35 Bohyně ženské sexuality, slasti i bolesti deflorace a rození, snad především odpovědná za stahy děložní.

	[il.jhd.d ^{cn} n.n [ ]	[bûh] Hadad, který vláh[u]
	[ ]aliyn.b ^ç [l]	[ ]Alijen Baa[l]
35.	[bt]lt. ^ç nt[.]ph	[Pan]na Anat[ ]ústa ³⁶
	[ ]n[ ]n	
	[ ]y	
	[ ]	
	[ ]	
40.	[ ]d/blnrt	

KTU 1.10.III.

1.	[ ]xm arËt.tld[ ]	[ ]kráva rodí[ ]
	alp.l btl.t. ^ç nt	býka pro Pannu Anat
	w ypt. l ybmt.lim[m]	a březí kráva pro holubici Lim[ovu]
	w y ^ç ny.aliyn[.b ^ç l]	A odpověděl Alijen [Baal:]
5.	lm.k qnyn. ^ç [ ]	Zajisté jako stvořitelé naši[ ]
	k drd (drdr).d yknn[ ]	jako generace, která utvořila nás ³⁷ [ ]
	b ^ç l.yšgd.mli[ ]	Baal přistoupil s plnou [rukou] ³⁸
	il pd(hd).mła.uš[ ]	bûh Hadad s plným prs[tem]
	btl.t.p btl.t. ^ç n[t]	Defloroval ³⁹ ústa ⁴⁰ Panny Ana[t]
10.	w p.n ^ç mt.nËt (aËt).b ^ç [l]	a(no) ústa nejkrásnější sestry Baa[lovy]
	y ^ç l.b ^ç l.b ġ[r]	A vystoupil Baal na ská[lu]
	w bn.dgn.b š[ ]	a syn Daganův na[ ]
	b ^ç l.ytb.l ks[i.mlkh]	Baal usedl na trů[n kralování svého]
	bn.dgn.l kh[t. drkth]	Syn Daganův na sedadlo panování svého
15.	l alp.ql.zx[ ]	Na býka/y padlo [zmítání ⁴¹]
	l ap(alp).ql.nd[ ]	Na býka/y padlo cukání ⁴² [ ]
	tlk.w tr.b[ ]	Počala plynout a třást se v[ ]
	b n ^ç mm.bys[mm]	ve vznešených, v krásných[ ]
	arË.arË.[ ]	Kráva, kráva[ ]

36 Stejně jako mnohde *yd* – ruka je označením pro penis, *p* – ústa jsou pravděpodobně eufemismem pro vagínu, srov. PŘ 30,20; 1S 2,1 (srov. pozn. 40), dále volněji se rty *špym*: Pís 4,3+11; PŘ 5,3.

37 První generaci bohů příslušela theogonie (srov. KTU 1.23). Zdá se, že rituál svatého sňatku druhé generace bohů se slavil se záměrem dynamicko – kosmogonickým, tedy vegetativním.

38 Jistě jako eufemismus.

39 V textu transkripce se přidržujeme edice KTU, kde nad čarou je *btl*. V poznámce pod čarou ale editoři poznamenávají: původně pisař napsal *blt* a dodatečně vepsal *t* do *l*. V překladu se přidržujeme neopraveného tvaru: *blt* – hebrejský kořen *blh*, obnosit, nošením znehodnotit, srov. jméno *blhh* Gn 29,29; Gn 18,12; Ez 23,43.

40 Jistě figurativně pro ženský vnější genitál. Zřejmě stejně figurativně užito i v PŘ 30,20, možná také v 1S 2,1.

41 Tak doplňuje text deMoor.

42 *nd* – hebrejský kořen *nwd*: pohyb sem a tam.

20. ibr.tld[l b^l]   buvola porodila[Baalovi]
 w rum.l [bn.dgn]   a divokého býka[synu Daganovu]
 tḥbq.a[rḥ   ]   objala k[ráva   ]
 tḥbq.arḥ[   ]   objala kráva[   ]
 w tksynn.b ṯnxxx   a přikryla jej dvěma[   ]
25. y^l.šrh.w šḥph   a vystoupila její pupeční šňůra a její
   placenta⁴³
 x b šḥp.sḡrth   a s placentou i mládě⁴⁴
 yrk.t^l.b ḡr   po ...⁴⁵ vystoupila na skálu
 mslmt.b ḡr.tliyt   po žebříku⁴⁶ na skálu vítězství
 w t^l.bkm.b arr   a vystoupila až na Arar
   na Arar a na Cafon
 30. bm.arr.w b špn   na vznešený, na skálu Vítězství.
 b n^c.m.b ḡr. tliyt   Hlas k Baalovi vydala:
 ql.l b^l.ttnn   „Božské⁴⁷ evangelium radostně přijmi,
 bšrt.il.bšr.b^l   Baali,
   a(no) radostně přijmi synu Daganův!
 35. k.ibr.l b^l.yld   Zajisté buvol Baalu se narodil
 w rum.l rk[.]ṯrpt   a divoký býk jezdcí na oblacích.“
 yšmh.aliyn.b^l   Zaradoval se Alijen Baal

KTU 1.11.

1. [b^l]l.ytkḥ.   [Baa] se rozzářil⁴⁸
 w yiḥd.b qrb[h]   a uchopil⁴⁹ střed⁵⁰ [její.]
2. [ʿnt]ṯtkḥ.   [Anat] se rozzářila (svlékla?)
 w tiḥd.b ušk[h]   a uchopila varlata⁵¹ [jeho.]

43 Běžně považováno za mlezivo a řádek překládán: Počal cucat pupeční šňůru a mlezivo. Leč kořen *šḥp* v arabštině je okrojek nebo slupka. Pupeční šňůra vychází ^l těsně před placentou. Z lékařského pohledu je placenta dosti důležitá a v současnosti je vždy pečlivě zkoumána; nejinak tomu bylo i v době starověké jistě ne z důvodů lékařských, ale především náboženských (věštbých a magických).

44 *sḡrth* – doslova malost její, malý její, snad i volněji drobeček její.

45 *yrk* – výstupek, bok? Doloženo i ve vazbě *yrk b^l*.

46 *mslmt*, srov. Gn 28,12.

47 *il* zde není asi vlastním jménem „El“, ani apelativem „bůh“, ale adjektivem „božský“, tedy vlastně jakousi superlativní částicí.

48 Možné interpretace: rozrušil, nebo svlékl (tak deMoor, ten poukazuje na vyobrazení nahých dvojic vzájemně se dotýkajících genitálních oblastí).

49 Jedná se pravděpodobně spíš o dotyk či podobný způsob tělesného kontaktu, pro který nemuselo být náležitého speciálního slova (např. hebrejské *ng^c* není v mytologické ugaritštině doloženo).

50 Eufemismus pro ženský genitál, srov. Gn 25,22; 18,12(!).

51 Doslova varlata; zde je již možnost uchopení pravděpodobněji, leč přesto zřejmě ne zcela případné. Daleko pravděpodobněji jde o nějakou schematizovanou milostnou

3.	[b]ᵑl.yabd.l alp	[A Ba]al se proměnil v býka ⁵²	
	[b]lt.ᵑnt	[a dí]venka Anat[ ]	
5.	[ ]q.hry.w yld	[ ]počala a porodila ⁵³	
	[ ]xm.ḥbl.ktrt	[ ]družina Kotharat ⁵⁴	
	[bt]lt.ᵑnt	[Pan]na Anat	
	[ali]jn.bᵑl	[vítěz]ný Baal	
	[ ]mᵑn	[ ]spolu	
10.	[ ]	[ ]	
	[ ]x	[ ]	
	[ ]šk	[ ]	]varlata
	[ ]qk	[ ]	
	[ ]xik	[ ]	
15.	[ ]xx	[ ]	
	[ ]alp	[ ]	]býk
	[ ]xh	[ ]	
	[ ]dr	[ ]	
	[ ]t	[ ]	

předehru, nebo o její schematizované zachycení.

- 52 Je možné, že vlastní kult svatého sňatku probíhal mezi svatými tury, božskými zvířaty, která byla mnohdy chována přímo v chrámových okrscích. Jinou výkladovou alternativou by mohlo být, že v tomto momentu na sebe patřiční participanti (Král a královna/velekněžka) brali masky. Nebo je tak slovně vyjádřena divokost, již dosáhli po předchozí předehře těsně před koitem.
- 53 Početí a porod jsou v ugaritské mytologické literatuře obvykle staženy do těsné konsekvence.
- 54 Bohyně ženské sexuality, jejíž družinu tvořily personifikované slasti a bolesti deflorace a porodu. Kotharat – Úspěšná (srov. pozn. 35).

SUMMARY

Love of Baal and Anat. Two Fragments of Ugarit Love Poetry (KTU 1.10 and 1.11)

The main part of the article is a Czech translation of the texts KTU 1.10 + 1.11, so-called Loves with transliteration according to KTU edition and J.C.L.Gibson: Canaanite Myths and Legends.

Content of introduction: These texts are not a part of the literary body of the Baal Cycle both as far as authorship (handwriting and material of the tablets are different) and content is concerned.

The relationship between these and other Loves (Hieros gamos texts – mainly KTU 1.23) is considered later. According to the theory of three storey pantheon of main Ugarit gods, El and Ashera are the divine pair in control of macrocosmos (previously celestial deities), their creation is theogony. Baal and Anat on the other hand are gods of microcosmos, their creation is dynamic cosmogony – finding and maintaining the balance of agroclimatic cycle.

The translation is accompanied by translational and religionistic remarks.

U pošty 6
180 00 Praha

ONDŘEJ STEHLÍK